

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 17/2013 rd**

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn, lag om ändring av straffregisterlagen och lag om ändring av lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen

Till lagutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 15 oktober 2013 regeringens proposition med förslag till lag om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn, lag om ändring av straffregisterlagen och lag om ändring av lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (RP 149/2013 rd) till lagutskottet för beredning och bestämde samtidigt att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till lagutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningssekreterare Mirja Salonen, justitieministeriet
- överinspektör Sami Teräväinen, arbets- och näringsministeriet
- överinspektör Paula Hurttia, social- och hälsovårdsministeriet
- divisionschef Marjatta Syväterä, Rättsregistercentralen
- överinspektör Mia Murtomäki, Dataombudsmannens byrå
- organisationsjurist Maarit Päivike, Mannerheims Barnskyddsförbund rf.
- direktör Panu Laturi, SOSTE Finlands social och hälsa rf.

Dessutom har ett skriftligt yttrande lämnats av
— Valo Finlands Idrott rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Det föreslås i regeringspropositionen att det stiftas en lag om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn. I

propositionen ingår också förslag till sådana ändringar i straffregisterlagen och den så kallade EU-straffregisterlagen som behövs för att revideringen ska kunna genomföras. Förslaget ska för sin del genomföra förpliktelseerna enligt direktivet om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi.

Syftet med propositionen är att minska risken för att barn ska utsättas för sexuella övergrepp eller våld eller drogrelaterade kontakter utan att försämrade villkoren för frivilligverksamheten. Lagstiftningen syftar till att påverka organisationskulturen och förhindra att personer med brottslig bakgrund arbetar med barn.

Utskottet anser att propositionen är behövlig och motiverad och tillstyrker lagförslaget med följande kommentarer.

Den förebyggande verksamheten

Utskottet understöder den föreslagna skyldigheten för frivilliga aktörer att utarbeta instruktioner och procedurer för verksamheten i syfte att skydda barnets personliga integritet. Frivilligverksamheten ska ordnas på ett sådant sätt att tillfällena till övergrepp inte uppstår. Behovet av att kontrollera brottslig bakgrund hos frivilliga ska också med tanke på säkerheten i verksamheten vara så litet som möjligt. Risken för övergrepp kan minskas bl.a. genom att ge sådana direktiv att den vuxne inte i något skede är ensam med barnet, utan att verksamheten bedrivs i grupper.

Frivilligverksamheten är ett mycket splittrat arbetsfält och verksamhetens kvalitet och omfattning och antalet frivilliga varierar stort inom de olika organisationerna på olika håll i landet. Utskottet påpekar att det i synnerhet för små organisationer kan bli orimligt svårt att utarbeta de planer och handlingsprogram som krävs enligt den föreslagna lagen. Det är viktigt att utarbeta allmänna och tydliga instruktioner för arbetsrutinerna och verksamheten i stort. Dessa ska gälla alla frivilliga aktörer och utarbetas av de organisationer som arbetar med barn och den offentliga sektorn tillsammans.

Kontrollen av brottslig bakgrund

Kontroll av brottslig bakgrund sker genom en begäran om utdrag från Rättsregistercentralen om den som önskar delta i den frivilliga verksamheten. De som organiserar frivillig verksamhet har rätt att kontrollera eventuell brottslig bakgrund, men de är inte skyldiga att göra det. Kontrollen kan göras om organisatören anser att övriga förebyggande åtgärder för en trygg omgivning för barnen inte är tillräckliga.

Utskottet anser inte det är nog med avseende på att skydda barnet att det i alla situationer endast är organisatören av frivilliguppdraget vars prövning avgör om ett straffregisterutdrag skaffas och föreslår att lagutskottet ytterligare ska överväga om begäran om straffregisterutdrag borde göras obligatoriskt i vissa situationer. Att kontrollera brottsbakgrunden bör vara obligatoriskt om barnet på grund av verksamhetens karaktär vistas särskilt ofta och länge i en vuxens sällskap. Inom kommunens verksamhet med stödfamiljer och stödpersoner tillbringar barn långa tider tillsammans med en frivillig under veckoslut och semestertider. Till exempel i sådana situationer är det viktigt att barnets trygghet säkerställs inte bara genom övriga förebyggande åtgärder utan också genom att kontrollera den frivilligas brottsbakgrund.

Organisatören av frivilligverksamheten får med den frivilligas samtycke ett straffregisterutdrag om personen i fråga av Rättsregistercentralen. Utdraget skickas direkt till den organisatör av frivilligverksamhet som har begärt det. Bakgrunden till förfarandet är enligt propositionen bl.a. att det lindrar Rättsregistercentralens arbetsbörda om anskaffandet koncentreras hos organisatörerna av frivilligverksamheten.

Utskottet påpekar att om samma person är verksam i flera organisationer kan förfarandet också leda till överlappande arbete då utdrag om samma person skickas separat till olika organisationer. Samtidigt kan personen i fråga begära också ett utdrag om sig själv för arbete med barn. I detta avseende är regleringen inte ändamålsenlig, anser utskottet och menar att utdraget för tydlighetens skull bör skickas till personen själv för att personen vid behov ska kunna använda

samma registerutdrag i alla de organisationer och arbeten där det ska visas.

Utskottet anser att också skyddet för den frivilligas personuppgifter skulle tryggas bättre om det skickades direkt till den berörda personen. Frivilligorganisationerna är av många slag, och det finns stor variation i deras verksamhet och i mängden personer som arbetar i dem. Utskottet finner det fullt möjligt att en organisation som får ett utdrag trots information och utbildning inte alltid har den kompetens som behövs för att hantera ett straffregisterutdrag som innehåller känsliga uppgifter.

Därför anser utskottet det angeläget att ett straffregisterutdrag om en frivillig ska ha en giltighetstid på samma sätt som utdrag om personer som arbetar med barn. En frivilligs brottsbakgrund ska gå att kontrollera också efter att uppdraget har inletts, med vissa intervaller från det utdraget har visats.

Straffregisterutdraget är avgiftsbelagt. Rättsregistercentralen räknar med att organisationerna kommer att begära straffregisterutdrag om ca 20 000—40 000 frivilliga per år. För Rättsregistercentralen innebär verksamheten ett behov av tillägsresurser på uppskattningsvis 2—5 års-

verken. Kostnaderna ska täckas med avgifter som tas ut hos organisationerna för utdragen.

Organisationerna utför sitt samhällsmässigt värdefulla arbete för barnens bästa genom att finansiera sin verksamhet med bidrag, medlemsavgifter och vederlag för sina tjänster. Verksamheten eftersträvar inte vinst, utan de medel som fås in används för att främja organisationens syfte.

Utskottet anser att avgiften för utdraget bör övervägas ytterligare.

Åtgärder för att utveckla lagstiftningen

Utskottet anser det vara viktigt att följa upp lagens effekter och funktion. I samband med uppföljningen bör man utreda möjligheterna att förena den nu aktuella regleringen av förfaranden för kontroll av brottsbakgrunden hos frivilliga med den tidigare lagstiftningen som gäller personer i arbets- och tjänsteförhållande.

Ställningstagande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att lagutskottet beaktar det ovannämnda.

Helsingfors den 22 november 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tarja Filatov /sd
medl. Anna Kontula /vänst
Jari Lindström /saf
Eeva-Maria Maijala /cent
Lea Mäkipää /saf
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd

Kristiina Salonen /sd
Arto Satonen /saml
Katja Taimela /sd
Jani Toivola /gröna
Maria Tolppanen /saf
ers. Anu Vehviläinen /cent.

Sekreterare var

konsultativ tjänsteman Marjaana Kinnunen
biträdande generalsekreterare Jarmo Vuorinen.